## II. PILIAKALNIAI IR GELEŽIES AMŽIAUS GYVENVIETĖS

**Arvydas Asadauskas**

### Dauglaukio senovės gyvenvietės žvalgomieji tyrinėjimai.

1992 m. LII žvalgomoji ekspedicija Tauragės raj., Dauglaukio apylinkėse, ieškodama viduriniojo geležies amžiaus kapinyno, netikėtai aptiko senovės gyvenvietę.

Dar 1991 metais V dabartinės Dauglaukio gyvenvietės pusėje pradėtos statyti bažnyčios statybos vietoje, smėlyje buvo pastebėtos kelios lipdytos grublėtu paviršiumi keramikos šukės. 1992 metais lauke, netoli statomų maldos namų ir Jūros senvagės, ariamos žemės paviršiuje rasta daug lipdytos keramikos, apdegusio molio bei gargažių gabalų, kurie sukėlė įtarimą, jog čia galėjo būti nenustatytas archeologinis objektas.

Pirmasis žvalgomųjų tyrinėjimų plotas buvo atidengtas Š, palaipsniui nuo Jūros senvagės kylančios kalvos dalyje. Po velėna, 30 cm gylyje aptiktas suardytas kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta keletas lipdytos keramikos šukių bei pavienių gargažių gabalų. Antrajame plote, V lauko dalyje, pasikartojo analogiška situacija, todėl buvo nuspręsta atidengti dar kelis nedidelius plotelius aukščiausioje P kalvos dalyje, šalia Jūros senvagės. Šioje pusėje tirti plotai laukiamų rezultatų nedavė, nors žemės paviršiuje buvo randamos lipdytinės keramikos šukės. Pagaliau tęsiant tyrimus P kalvos dalyje 200 metrų atstumu nuo senvagės, ant palaipsniui besileidžiančios pašlaitės, plote V atidengtas gana gerai išlikęs kultūrinis sluoksnis, kurio storis siekė nuo 40 iki 70 cm. Jame

pastebėta daug smulkių angliukų, gargažių gabalų, gyvulių kaulų, keramikos šukių, skelto rago fragmentų. Tačiau kultūrinis sluoksnis tuo nesibaigė. 124 cm gylyje tamsios spalvos klampiame žemių sluoksnyje visiškai netikėtai atsidengė neaišios paskirties medinės konstrukcijos dalys, orientuotos ŠR-PV (40-45) laipsnių kryptimi. Tai buvę 50-100 cm ilgio, apie 10-20 cm pločio tvirto medžio rąsteliai jungti vienas su kitu. Po jais rastos kelios keramikos šukės, nemažai angliukų bei keli skaldyti akmenys. Šalia medžio konstrukcijos fragmentų, arčiau pašlaitės P ploto dalyje, pastebėtas 80 cm pločio molio intarpas. Jis kirto plotą ŠR-PV kryptimi. Tai greičiausiai buvusi pastato siena ar neaiškios paskirties sutvirtinimas, susijęs su minėta medžio konstrukcija.

Radiniai teikė daug vilčių ir buvo nuspręsta lauko viduryje, kiek pakilesnėje vietoje atidengti nedidelį plotelį, orientuota Š-P kryptimi. Nuėmus povelėninį žemės sluoksnį 20-25 cm gylyje nuo dabartinio paviršiaus pasirodė stipriai suardytas tamsiai pilkos spalvos su angliukų priemaišomis kultūrinis sluoksnis. Jame rastoji keramika, gyvulių kaulai, gargažių, tinko gabalėliai bei nemaža šukių koncentracija rodė, kad šioje vietoje taip pat vyko ūkinė veikla. Gausiai randami tinko, gargažių gabalai, liudijo, kad čia buvo lydoma geležis.

Rastą keramiką galima suskirstyti į tris grupes. Pirmą grupę atstovauja plonasienės šviesiai rudos spalvos lygiu paviršiumi su smulkiomis granito priemaišomis keramikos šukės. Antrą - storasienės lygiu paviršiumi, tamsiai pilkos spalvos su smulkaus granito priemaišomis šukės. Trečiają grupę sudarytų šukės grublėtu paviršiumi, gana storų sienelių, rudai - juodos spalvos su stambaus granito priemaišomis. Šukės gana įvairios, tačiau išsiskiria nedidelė jų dalis, labai panaši į surinktas šalia esančiame Dauglaukio kapinyne.

Baigus žvalgomuosius tyrinėjimus ištirta apie 80 kv. m. Plotuose ir atsitiktinai surinkta apie 30 gana stambių keramikos šukių, 23 nemaži gargažių gabalai bei didelis kiekis tinko ir degtos molio masės.

Nekelia abejonių, kad šioje vietoje pirmaisiais metais po Kr., šalia Jūros upės, ant nemažos kalvelės gyvavo senoji gyvenvietė. Archeologijos paminklų topografija rodo, kad dauguma gyvenviečių buvo kuriamos pakilesnėse vietose, šalia vandens telkinių, kur paprastai yra strategiškai geros bei patogios žemdirbystei vietos. Šiuo metų dar nenustatytas tikrasis apgyventos teritorijos dydis. Apytikriai galima teigti, jog gyvenvietės plotas buvęs apie 4000 kv. m. Tačiau didesnė teritorijos dalis suardyta.

**Rasa Banytė, Vladas Žulkus**

**Jakų, Klaipėdos raj., pylimų žvalgomieji archeologiniai kasinėjimai**

1993 m. kovo 24 d. kraštotyrininkas V. Tamošiūnas, kartu su Klaipėdos Kultūros paveldo inspekcijos darbuotojais apžiūrėjo senovinius pylimus, esančius į Š nuo Jakų (buvusio Klausmuhlen kaimo) ir į P-PV nuo buvusio Lėlių dvaro, lygiame dirbamame lauke. Jie buvo pažymėti sename žemėlapyje (Konigliche. Preussische. Landesaufnahme 1910. Herausgeben 1912, Kreis Memel, Plicken) dvigubu apskritimu su pavadinimu "Alte Schanze" (seni pylimai). Remiantis šiais duomenimis, kraštotyrininkas V. Tamošiūnas, žvalgydamas gana pasikeitusią vietovę, pylimus atrado antrą kartą. Apžiūros metu, pylimų aplinkoje rasta 11 lipdytų puodų šukių, 7 apdegusio molio tinko fragmentai, šlako gabalėlis.